

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Університет Жирони (Іспанія)
Університет Орадя (Румунія)
Талліннський університет (Естонія)
КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради

РЕГІОН - 2021:

**СТРАТЕІЯ ОПТИМАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(м. Харків, 21 жовтня 2021 р.)

Харків
2021

Реєстраційне посвідчення в УкрІНТЕІ МОН № 792 від 14 грудня 2020 р.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 12 від 29.11.2021 р.).

Редакційна колегія: Л.М. Немець, д. геогр. н., проф. (голова редакційної колегії); П. Беднар, PhD, доц.; Н. Елізбарашвілі, д. геогр. н., проф.; Д. Карачоні, PhD, наук. співроб.; С.В. Костріков, д. геогр. н., проф.; К.В. Мезенцев, д. геогр. н., проф.; Ч. Морар, PhD, доц.; К.А. Немець, д. геогр. н., проф.; Г.П. Підгрушний, д. геогр. н., ст. наук. співроб.; М. Рейманн, PhD, доц.; К.Ю. Сегіда, д. геогр. н., доц.; Дж.В. Субірос, PhD, проф.

Адреса редакційної колегії: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, кафедра соціально-економічної географії і регіонаознавства, к. 3-62, тел. +38(057) 707-52-74, e-mail: conference.region@gmail.com.

Регіон – 2021: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 21 жовтня 2021 р.) / Гол. ред. колегії Л.М. Немець. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. – 165 с.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

Матеріали пройшли внутрішнє рецензування.

ISBN 978-966-285-725-2

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, оформлення, 2021

практику нових категорій спадщини. Також вперше здійснено розроблення культурно-ландшафтного районування України.

Створення Атласу закладає певні засади (стандарти) щодо тематичного змісту та візуалізації ПіКС, що може знайти своє відображення у комплексних загальнодержавних та регіональних атласах, туристичних та краєзнавчих картографічних творах, і тим самим стимулює розвиток теорії та методів тематичного та атласного картографування. Дана система може стати основою при подальшому створенні постійно діючої АІС ПіКС, доступної в повному обсязі для її використання через Інтернет.

Перспективи подальшого розвитку атласного електронного картографування ПіКС можуть бути пов'язані з виконанням наступних завдань:

– розроблення загальнодержавної стратегії інформаційно-картографічного забезпечення діяльності територій та об'єктів ПіКС як наукової основи їх охорони, збереження та використання на державному, регіональному та локальному рівнях;

– поглибленням регіонального аспекту тематичних досліджень та створенням комплексних електронних атласів ПіКС географічних або історико-географічних регіонів (Карпати, Крим, Полісся, Поділля, Слобожанщина тощо), областей та окремих міст (Київ, Львів тощо);

– поглибленням тематичних досліджень за окремими комплексними категоріями предметного вивчення ПіКС та створенням відповідних електронних атласів – культурно-ландшафтною, етнокультурною, релігійною, науково-технічною, воєнно- та військово-історичною, археологічною, морською та річковою спадщини України та окремих її територій.

УДК 911.3:61(477)

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ОБЛАСТЕЙ ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

І.В. Поплавська

innaporlavaska@ukr.net

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

Практика повсякденного життя забезпечує підвищений інтерес до соціальної сфери загалом, так і до окремих її складових зокрема. Це в свою чергу мотивує потребу розгляду даної проблематики як на регіональному (навіть локальному) рівні, так і на рівні держав та наддержавних утворень. Деталізація складових соціальної сфери є однією із заporук формування успішної держави, яка прагне до рівня постіндустріальної. Таке твердження вимагає підвищеної уваги до стану сформованості та функціональності

соціальної сфери. Нам видається актуальним здійснення такого дослідження на прикладі кількох обласних регіонів, що відзначаються рисами територіальної єдності.

Метою проведеного дослідження є обґрунтування сучасного стану функціональності елементів соціальної сфери областей Подільського регіону та визначення перспективних напрямків їх застосування в умовах децентралізації.

Для визначення сучасного покомпонентного аналізу соціальної сфери ми обрали методику ранжування областей Подільського регіону за показниками функціонування її елементів.

В результаті проведеного аналізу було використано метод кластеризації шляхом багатомірного статистичного аналізу. На основі узагальнення показників блоків-критеріїв було сформовано алгоритм оцінки функціонування соціальної сфери областей Подільського регіону.

Пропонований в нашому дослідженні методичний підхід за якісними рейтинговими показниками дозволяє сформулювати цілісне уявлення про проблему та провести оцінку функціонування соціальної сфери областей досліджуваного регіону. Він дає задовільні результати за умови використання значно кількості ознак у вихідних масивах інформації та їх статистичній однорідності та зрівноваженості.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що найбільш збалансовано соціальна сфера серед областей Подільського регіону функціонує в Тернопільській області. Це пов'язано з високою організацією освітньої сфери на рівні дошкільної, загальної та вищої освіти, сфери культури, що відстежується через затребуваність закладів культурного спрямування та їх оновлення, сферою торгівлі та масового харчування, які забезпечують доступність товарів та послуг ресторанного господарства для місцевого населення та туристів, а також зв'язку (використання населенням нових та діючих форм комунікацій) – ці показники забезпечили лідируючі позиції області.

Загальна картина бальної оцінки демонструє, що всі області досліджуваного регіону мають близькі показники розвитку соціальної сфери, але кожна з них часто має власні переваги в розвитку елементів соціальної сфери, що не дозволяє твердити про збалансований рівень функціонування соціальної сфери в межах цих територій. Так, для Вінницької області властивий високий розвиток сфери освіти, культури, житлово-комунального господарства та зв'язку але низький рівень функціонування медичної сфери і торгівлі. Для Тернопільської області властиві хороші показники за функціонування складових освітньої сфери, культури, медицини та житлово-комунального господарства. Хмельницька область відзначається хорошим розвитком сфери культури, медицини та житлово-комунального господарства. Пропонована кластеризація областей досліджуваної території (табл. 1) демонструє їх місце за показниками збалансованості функціонування соціальної сфери.

З метою вдосконалення організації соціальної сфери областей Подільського регіону в межах новоутворених територіальних громад є потреба розробки базових перспективних напрямків. Серед них варто виділити

наступні: проблему подання недосконалої системи територіального розміщення об'єктів соціальної інфраструктури, пов'язану з нею проблему невпорядкованості відносин власності на об'єкти соціальної інфраструктури; потребує уваги питання недостатності бюджетних коштів для ефективного функціонування закладів соціальної інфраструктури; підвищення рівня кадрового забезпечення закладів соціальної сфери; покращення якості послуг, що надаються населенню об'єктами соціальної сфери. За умови акцентування уваги на цих питаннях соціальна сфера зможе повноцінно та всесторонньо забезпечувати потреби місцевих мешканців у послугах відповідного характеру та формувати комфортне соціальне середовище проживання.

В процесі розгляду кожної складової соціальної сфери Подільського регіону нами було зроблено аналіз основних груп критеріїв. Це дозволило визначити диференціацію рівнів сформованості соціальної сфери регіону загалом. На фоні регіонального показника функціонування та сформованості соціальної сфери суттєво вирізняється Тернопільська область, яка відзначається високою організацією освітньої сфери, сфери культури, торгівлі та масового харчування, а також зв'язку – ці показники забезпечили лідируючі позиції області. Хоча слід констатувати, що для областей Подільського регіону властива дуже вузька амплітуда сумативних показників, що може бути підтвердженням, що в консолідованому вигляді соціальна сфера не має суттєвих відмін в цих областях.

Список використаних джерел:

1. Гукалова І.В. До питання осмислення територіальної ідентичності у сучасній соціальній географії // *Регіональні проблеми України: Географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конференції (8-9 жовтня 2015 р., Херсон) / За ред. І.О. Пилипенка, Д.С. Мальчикової. Херсон: ПП Вишемирський, 2015. С.129-135.*
2. Гукалова І.В., Покляцький С.А. *Стан соціальної сфери і охорони здоров'я та їх роль у житті населення Київського Придніпров'я. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. 2015. Вип. 19 (33). С. 127-139.*
3. Кузишин А.В. *Геопросторова диференціація елементів соціальної сфери областей Карпатсько-Подільського регіону. Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп». 2018. № 1 (44). С. 64-71.*
4. Мезенцев К.В. *Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку : Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 253 с.*
5. Підгрушній Г.П., Мезенцев К.В. *Привабливість території для проживання людини: методологічні та прикладні аспекти дослідження. Український географічний журнал. 2015. Вип. 1. С. 32-41.*
6. *Статистичний збірник «Регіони України», 2019. Частина 1. За ред. І.Є. Вернера. Київ, 2020. 276 с*
7. *Статистичний збірник «Регіони України», 2019. Частина 2. За ред. І.Є. Вернера. Київ, 2020. 640 с.*
8. Царик Л.П., Поплавська І.В. *Організація соціальної сфери областей Подільського регіону: суспільно-географічне дослідження. Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2021. № 1 (50).*
9. *Kuzyshyn A., Poplavska I. Analysis of Territorial Differences of the Social Sphere elements in the Areas of the Carpathian-Podillia Region. Journal of Geology, Geography and Geoecology. Dnipro, 2018. № 27(2). P. 285-293.*